

Rotfyllning – ingenting att vara rädd för

18.10.2016

Ungefär var fjärde vuxen i Finland behöver någon gång en rotbehandling. Det betyder att man behandlar en inflammerad tandpulpa och tandens rotkanaler. På det sättet kan man rädda tanden, och hindra att den sprider bakterier. I bästa fall kan hela rotbehandlingen göras på ett enda besök hos tandläkaren.

Den vanligaste orsaken till rotbehandling är att man har karies, eller hål i tanden. Det bästa sättet att undvika att det behövs rotfyllningar är alltså att sköta sina tänder ordentligt och gå på regelbundna kontroller.

Det finns också [en patientversion av rekommendationen om god medicinsk praxis som behandlar karies](#).

Det kan också finnas andra orsaker till att göra rotfyllningar. Roten kan ha fått en liten spricka, tanden kan ha brustit, den kan ha råkat ut för ett hårt slag eller så har den slitits väldigt mycket.

Symptomen i tanden

Ibland kan man ha olika symptom i en tand utan att man kan se något fel på den.

En pulserande smärta eller värk, som också kan få en att vakna på natten, kan tyda på att en tand måste rotbehandlas. En tand kan också vara känslig för temperaturväxlingar – speciellt för kallt – eller så kan den vara öm att bita i eller när man knackar på den. Ibland kan det hända att man inte ens kan säga var det gör ont. Smärtan kan kännas på ett helt annat ställe, till exempel i över- eller underkäken, örat, tinningen, ögat eller

nacken. Smärtan är i allmänhet så stark att man inte blir av med den utan värkmedicin.

Undersökning

Om det blir klart att det behövs en rotbehandling går tandläkaren igenom patientens anamnes och medicinska historia, och undersöker patientens tänder. Dessutom tar man en röntgenbild. Man kan ta röntgenbilder också om patienten är gravid.

Var inte rädd för rotfyllningen

Rotbehandling har alldeles i onödan fått dåligt rykte: numera kan man göra hela behandlingen helt smärtfritt med bedövning. Ibland går det på en gång, men oftare behövs 2-3 besök. Man behöver inte bli förskräckt om tanden är en aning öm några dagar efter behandlingen. Det är en normal försvarsreaktion i vävnaderna, som försvinner av sig själv.

När man gör en rotbehandling rengör man rotkanalerna, desinficerar dem och fyller dem, så att det inte kan växa bakterier i dem. Om man inte gör rotfyllningen färdig på en gång sätter man in en tillfällig desinficerande fyllning mellan besöken. Då är det viktigt att den provisoriska fyllningen (plomben) hålls på plats. Om den lossnar ska man genast kontakta tandläkaren, så man kan undvika att det igen läcker in bakterier i rotkanalen. När rotfyllningen är färdig reparerar man tanden, eller gör en krona på den.

Man försöker göra eventuella rotbehandlingar som en del av en helhetsbehandling av tänderna. Man börjar förstås genast med första hjälpen om en tand besvärar patienten, men sedan gör man helst en helhetsplan för tandvården.

Beslutet att göra en rotfyllning påverkas inte bara av den tand det är fråga om, utan också

av situationen i hela munnen, av munhygien och av det allmänna hälsotillståndet. Dessutom inverkar behandlingens kostnader, och vad patienten själv föredrar och väntar sig av vården. Avsikten med en rotbehandling är att få bort en infektion, och hindra att rotkanalen infekteras på nytt.

I första hand försöker man alltid bevara tanden, om det bara är möjligt.

Tandutdragning

Man överväger i allmänhet att dra ut tanden om patientens allmänna hälsotillstånd är dåligt, om tandhygien inte sköts tillräckligt bra, om tanden inte har någon egentlig betydelse för bettet eller om tanden eller hela tanduppsättningen annars är i dåligt skick. Innan man drar ut en tand måste man överväga om det är nödvändigt att ersätta tanden om den dras ut, och på vilket sätt man kan ersätta den.

Rotfyllda tänder läks bra

Framtidsutsikterna för en rotfylld tand är bra. En rotfylld tand håller och fungerar lika bra som till exempel ett enstaka implantat.

Efterkontroll ett år efteråt

Den första efterkontrollen av en rotbehandling görs senast ett år efter ingreppet. Behandlingen har lyckats om tanden är symptomfri, om det inte finns någon svullnad eller andra tecken på en infektion kring den, man kan bita med den, och om en röntgenbild visar att området kring roten är friskt, eller att inflammationsprocessen åtminstone har blivit mindre.

Statistik

Två av tre finländare som har egna tänder har också minst en rotfylld tand. Kvinnor har i genomsnitt något flera än män.

Tandlösheten minskar snabbt i Finland, men tills vidare vet man inte om rotfyllningarna blir flera när en större del av befolkningen har egna tänder, och när befolkningen också blir äldre.

Mera information

Den finskspråkiga hälsoportalen Terveyskirjasto innehåller en [Terve suu-databas](#) som innehåller praktiska råd som hjälper en att sköta munhälsan. Där finns information om de vanligaste åtgärderna man gör hos tandläkaren och råd hur man ska förhålla sig till olika symptom i munnen, och om hur allmänhälsan påverkar munnen.

Finlands Tandläkarförbunds kampanj [I love suu](#) behandlar också munnens hälsa. Kampanjen startade våren 2016.

Organisationerna som nämnts här ger också tilläggsinformation. Redaktionen för Finska Läkarsällskapet Duodecims rekommendationer om God medicinsk praxis ansvarar inte för kvaliteten och pålitligheten i de uppgifter som ges av andra organisationer.

Författare

Patientversionens text är skriven av ansvariga redaktören för patientversionerna **Kirsi Tarnanen**, och den baserar sig på Läkarsällskapet Duodecims rekommendation om god medicinsk praxis. Innehållet har granskats av ordföranden för arbetsgruppen för rekommendationer om god medicinsk praxis, specialisttandläkaren, professorn i kariologi och endodonti **Leo Tjäderhane** vid

Helsingfors universitet och HNS, och rekommendationsredaktör, specialisttandläkare **Marja Pöllänen** från Finska Läkarsällskapet Duodecim och Finska Tandläkarsällskapet Apollonia.

Översättningen till svenska är gjord av tandläkare **Anders Bergman** och bekostad och granskad av **Odontologiska Samfundet i Finland**.

Ansvarsbegränsning

God medicinsk praxis-rekommendationerna är sammandrag gjorda av framstående experter gällande diagnostik och behandling av bestämda sjukdomar. De ersätter inte läkarens eller annan hälsovårdspersonals egen bedömning av vilken diagnostik, behandling och rehabilitering som är bäst för den enskilda patienten då behandlingsbeslut fattas.